

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

31 julia

(12 aug.)

1866.

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
contienendu o còla si diumetate.

Pretinlu pentru Austria

pe Jul. Dec. 4 fl. —
pe Jan.—Dec. 8 fl. — cr.

Pentru Romania

pe Jul.—Dec. unu galbenu si diumetate.

Nr.

23.

Cancelari'a redactionei

Strat'a morarilor Nr. 10.

unde sunt a se adresa manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

II

cursu

anualu.

Cand ea fu morbósa.

I.

Ufla ventulu in gradina,
Florici'a se inchina,
Si mi-spune-o faima rea,
Câ-e morbósa mandr'a mea.

Faima, faima, cruda faima,
M'ai implutu de multa spaima,
De 'ntristare nu mai potu,
Ah! perdut'am óre totu?

Ori ce scire de 'ntristare,
De perdiare câtu de mare,
Nu m'ar fi petrunsu asié,
Ca si-acésta faima rea.

Dómne bunulu nostu parinte,
Rogu-te eu multu ferbinte,
Ca sê-i vindeci ból'a grea,
Séu sê iei si viéti'a mea!

II.

De ce n'am aripióre,
Usióre, sprintenióre,
Ca mic'a paserea?
Sê potu sborá indata,
Cu ânima 'ntristata,
La mandruliti'a mea!

Atunci de locu m'asiu pune
La capulu mandrei june,
Ce ofta trista 'n patu, —
Si spre dorerea-i mare
Balsamu de mangaiare
Asiu duce ne 'ncetatu.

Cu vórbe delicate,
Saruturi infocate
Mereu o-asiu desmierdá, —
Si dens'a intr' aceste,
De-odata, fara veste,
De nou s'ar vindecá.

Er' daca scump'a lele
M'ar parasí in gele,
Si 'n bratiu mi-ar espirá:
Atunci far' amanare
Eu prin o sarutare
Si sufletu-mi i-asiu dá!

III.

Frumosiele paserele,
Filomele mitutele,
Incetati cu hor'a-acea,
Câ-e morbósa mandr'a mea!

Vijelia 'nfricosiata,
Fâ-te zefirelu indata,
Cand ajungi la cas'a-acea,
Unde jace mandr'a mea!

Noru cu plóie nutritóre,
Sê acoperi santulu sóre,
Ca sê nu mai arda-asié,
Câ-e morbósa mandr'a mea!

Floricele din gradina,
Nu 'mpleti cas'a plina, plina,
De suflarea vóstra grea,
Câ-e morbósa mandr'a mea!

Ér' tu riurelu din vale,
Du cu tine trist'a-mi giale,
Du de-ací dorerea grea,
De ce jace mandr'a mea!

IV.

M'am plansu la floricele,
La sóre, riu si noru,
Li-am spusu grozav'a-mi gele,
Si chinulu surpatoriu.

Si florile 'n suspine
Se innecau plangandu,
Ér' sórele 'n naltíme
Se ascundea oftandu.

Si riulu prin valcele
Curgea 'ntristatu in josu,
Ér' norulu susu de gele
Plangea amar, gelosu.

O! adi natur'a 'ntréga
In doliu s'a imbracatu,
De cand lelití'a draga
Suspina trista 'n patu!

V.

Éca-te, câ sum in fine
La portiti'a casei lor;
Ce dorere simtu in mine,
Par' câ'ndata voiú sê moru.

Stau aice ca si-o stanca,
N'am curagiulu a intrá;
Câ-ci aici afara inca
Totu mai potú, mai potú sperá.

Inse 'n lontru óre, óre,
Ce dorere voiú gasí?!
Rabda, rabda o! teróre,
Inca nu me omorí!

In finitu cu téma mare
Eu portiti'a o-am deschisu,
Si intru cu-o desperare
In ocolulu celu deschisu.

E tacere mormentala,
Par' câ toti au repausatu;
La fantana-o fêta spéla
Haine negre, de 'ntristatu.

Intru dara in culina,
Si acóle mam'a ei
Plange, geme, si suspina,
Lacremi vérsa ochii sei.

Cum me vede langa sine,
Mi s'arunca 'n bratiu cu doiu;
Apoi plange cu suspine,
Apoi plangemu amendoi.

Ea nimica nu-mi graiesce,
Câ morit'a fét'a sa. —
Si curagiulu mi-lipsesce
Ca sê o potú intrebá!

Fia, ori si cum sê fia,
Trebuie sê scíu acea;
Apoi intru in chilia,
Ca sê cautu pe mandr'a mea.

Inse de intuncime
Eu nimicu nu potú diari,
Nu se vede nime, nime:
„Este cine-va aci?“

Si o vóce me intréba:
„Ah Iosife ai venitu!“
Si 'ngenunchiu la ea ingraba,
Si-o sarutu necontentitu!

VI.

Bóla cruda, bóla grea,
Ce-ai facutu cu lelea mea?
Sê te bata sant'a cruce,
C'ai albitu guriti'a dulce;
Sê te bata Domnedicu,
C'ai furatu odorulu meu;
Bata-te treimea santa,
C'ai slabitu lelití'a blanda!
Pentru sanetatea ei,
Datu asiu fi multi ani ai mei, —
Pentru fatísior'a-i draga,
Datu asiu fi eu vícti'a 'ntréga, —
Pentru peru-i minunatu,
Suffetulu meu intristatu,
Pentru scump'a ei zimbire, —
Fiitórea-mi fericire,
Pentru crinisorii ei, —
Lumin'a din ochii mei!
Bóla cruda, bóla grea,
Ce-ai facutu cu lelea mea?!

C I T E R A.

(Novela.)

(Urmare.)

— Fă ce vrei, Bianca, eu nu am putere,
— dîse și se lasă pe sofa.

— Hm! eu nevoia ucide omulu pe celu
ce-lu iubescce, — dîse Bianca tîntîndu cu
ironia. —

— Fă ce vrei, n'am putere, nu-lu potu
ucide.

— Bine! voiu face dara, dar am de a-ti
mai spune ce-va, ce pana acum nu ti-am spus,
ca sê vedu câtu voiesci a face in interesulu in-
talnîrei cu Hail, si sê vedu încâtu iubesci pe
arapulu . . . In noptile trecute aparû Hail cu
arî'a incantatôre si cantă fatia cu cetatea pe
stanc'a ce se vedea din balconu. Arapulu a sci-
utu cine e elu, si a cunoscutu dorulu teu celu
secretu. In câte-va dile fusi mai libera, ti-fo-
loseai libertatea si tu a conversă cu Hail prin
semne, prin cantări, din balconulu cetătii.

Dar dupa unu tempu Hail fû prinsu si in-
chisu in canalulu de sù cetate, ér tu désupra.
Acolo jace acum Hail, Alime, elu e sclavu ca
tine, si n'are sperare de viétia si de fericire ca
tine, — de la tine depinde sê-lu eliberezi.

Din ochii copilei éra undara lacremile.

— Inca n'am gatatu! — Arapulu a obser-
vatu in dilele trecute că unu barbatu ambla pe
langa cetate scrutandu secretele aceleia — si
înt'r'o séra l'a prinsu.

Acesta fû tatalu teu. Ambii sunt acum
prinsi in canalu, apesati de lantiuri, si nu se
vedu unulu pe altulu, si nu sciú unulu de al-
tulu. In nóptea ast'a spre diua din mandatulu
arapului voru fi ucisi ambi prin servitoriulu
seu. Hüliar inca nu s'a treditu, dar sosescce
tempulu si atunci nesuinti'a mea si tóte sunt
inzedaru.

Alime audî pe Bianca. Tóte sunt probabile;
tóte le crede si lesîna de plansu. In urma-si
puse man'a pe peptu, fati'a si-o 'ntórse câtra
resaritu si cu ochii privi spre ceriu palida si
tremuratôre. Se parea perduta in cugetare grea,
— se parea că se róga lui ddieu si — fû otarita.
Luà cutitulu si intră la arapu.

Afara o vreme grea, — fulgerulu lumi-
néza, tunetulu urla si ventulu alérge pe sù fe-
restu cu o vaierare plangatôre.

Alime redicà cutitulu de dóue ori si nici
odata nu avù putere, a trei'a óra inchise ochii
casi cum n'ar vré sê véda, casi cum n'ar vré se

scie ce face — si-lu strapunse in anima. Ara-
pulu se tredi si racni ca o féra, de trei ori, apoi
încetă, apoi éra adormi . . . Nici nu se va tredi
mai multu in veci.

Alime privi apoi la elu, si vediendu-i san-
gele isvorindu pe langa cutitulu, vediendu-lu
prevalitu in sange, cadîu giosu lesînata. Acést'a
tîenù câte-va minute, pana trecu arapulu bine,
apoi intră Bianca si luandu pe Alime in bratia
o scóse in cel'a de mai nainte si prinse a-o udă
pe capu, pana-si veni in ori, apoi o tîenù in
bratie si o adîa si o grigea ca o mama buna.

— Trediesce-te, Alime draga, trediesce-te,
sufletulu meu, că cu tine mai am de vorba!
dîcea Bianca si éra o adîa pe frunte si i-togmiă
crinii ce-i cadeau pe ochi, ca nesce vitie de
auru cretie si frumóse.

Alime se recrea. Ceru apa sê beie, si apoi
se asiediă pe sofa langa Bianca, confusa, ca si
cum s'ar fi treditu dintr'unu somnu greu.

Se parea că nu crede ce s'a intemplat. si
dupa ce privi cu ochii in tóte partile abié-abié
sioptîndu întrebă: vedé-voiu dara acum pe Hail?

Vedé fetulu, meu, dar inca n'am gatatu
povestea Candu am venitu eu aici, trei
dile fui libera. In trei dile me totu rugai de
amorulu lui Hüliar, dar elu me 'mpingea de la
sine si me spariă, că me va inchide si nu me
va liberá in veci apoi se 'mburdá in
bratiile tale, si rideati ambi de mine ca de o
nebuna.

Aduci-ti tu aminte, guritia, aduci-ti tu a-
minte, draga?

Alime tacea ca mórtă.

— Candu am venitu io aici, aduci-ti a-
minte că 'ntri'o nópte ti-s'a ivitu o fantóma
négra si a disu că sê ignorezi amorulu diavo-
lului, ce te tiranesce, séu sê te ucidi insu-ti pre
tine ca sê scapi de pét'a imbuibării si sê te 'n-
talnesci cu Hail barem pe ceea lume . . . Adu-
ci-ti aminte că ti-a datu instrumentu si midi-
locu la acésta fapta, dar tu ai disu că iubesci
pe Hüliar din totu sufletulu?

— Óre mai traesce Hail? întrebă Alime,
si se parea că nici nu aude ce vorbesce Bianca.

Intr'alta nópte éra s'a ivitu fantóm'a la
patulu teu tardîu si ti-a datu invetiulu din
nóptea trecuta, — ti-a datu instrumentu si midi-
locu sê-lu ucidi, — aduci-ti aminte?

— Tóte-su drepte, Bianca, dar póte că
tóte aceste erau tiesute de ingrig'a lui Hüliar
ca sê-mi probeze credinti'a. — Unu cugetu reu
observá — si io periam. Am treitu in suferin-

tia, dar ah, viéti'a e juna, speranti'a nu încéta nici la mórte . . . mie nu-mi placea sê moriu!

— Nu e dreptu Alime! Fantóm'a ti-a datu in mana tóte, numai sê vrei a trebuitu, dar tu iubiai pe Hüliar si nu voiai mórtea lui. Celu ce uresce, face . . . dar tu, candu tí-s'a ivitu fantóm'a a trei'a óra si te-a prinsu de mana, si te-a redicatu din patu sê mergi . . . ai strigatu numele arapului. Intr'unu minutu se ivi elu, dar fantóm'a disparu . . . scii??

— Intrigile lui Hüliar, Bianca.

— Ba nu au fostu intrigile lui Hüliar, Alime, si tu ai scíutu câ nu-su intrige, dar iubiai pe arapulu asié precum te-ai exprimatú atunci, si numai atunci l'ai uritu, candu aparú Hail, aici sù cetate érasí. O copila asié tenera ca tine nu potea aretá atát'a simulatiune cáta iubire dovedeai tu in desmerdári cu arapulu. N'au fostu intrige, Alime, ci am fostu eu. Am fostu eu cu trupulu acest'a si am vorbitu eu cu limb'a acést'a, si am planisatu eu cu capulu acesta, care ve va doborí pe toti.

Dupa a trei'a nópte eu fui inchisa; tu vñiai adese si mi-dái blidutiulu cu mancarea prin ferésta, si eu te rugam se me eliberedi si sê contezi pe mari servitii in viétia, dar tu me lasai plangatóre si nu me ascultai . . . scii Alime, draga??

— Eu fui sclava ca tine, Bianca; — tu inchisa de-desuptu, eu inchisa désupra. Mai mare crancenía me asteptá pre mine la intem- plarea candu te eliberam, ca inchisórea ta!

— Nu-mi succedea nimica, a trebuitu sê portu lantiulu si sê rabdu nóue ani — si am rabdatu, câ-ci mi-a ajutatú cea mai mare pasiú- ne pre pamentu: speranti'a resbunárii. Dupa nóue ani acum mi-succese — si m'am resbu- natu pre toti.

Nu mi aflam midi locu de ucidere, câ-ci ah, resbunarea mea numai cu ucidere s'a indestu- litu, ba si ast'a erá pucina multiamire . . . Nu- mi aflam midi-locu de ucidere, si m'am pusu in relatiune de amoru cu servitoriulu lui celu fidelu, voiam sê ajungu prin elu aceea ce nu poteam prin man'a mea si — hah — m'a ven- dutu canele; dar m'am ingrigitu, Alime, hah! m' am ingrigitu sê-i ciuntu viéti'a, sê nu-mi póta stricá.

De Hail si de tatalu teu nu scíu nimica, si celu ce erá de ucisu si de aruncatu intr'o pestera in munte in nóptea ast'a spre diori — eram eu. Hm! . . . au trecutú tóte. Servitoriulu jace ucisu in cel'a sa de man'a ast'a, si arapulu jace ucisu de man'a ta. Tu vedi inca cu ochii,

vorbesci cu gur'a, si doresci cu anim'a, dar tu esti mai ucisa ca arapulu si servitoriulu lui. . . Hah lume draga, viétia multiamita! — m'am resbunatu de toti — acesta fú dorulu meu, acésta e multiamirea mea!

Unulu e ucisu prin man'a mea, celalaltu prin man'a ta, inca tîe sê-ti decidu sórtea fetulu meu! Pentru Hüliar nu credeam mai grea resbunare ca mórtea, pentru tine ca viéti'a: elu e ucisu, tu esti in viétia . . .

Pe Hüliar l'asiu fi potutu ucide si eu; dar n'am voitu, câ-ci eu scíam câ tu esti copila cu frica morala, si voiam sê porti pe sufletu re- monstrarea, inghimparea consciintii, pét'a câ ai ucisu, in tóta viéti'a. Sê n'ai mangaiare in ide'a moralitátii, sê n'ai sperantia de alta lume si sê n'ai repausu pe pamentu. De vei ajunge la unu stadiu mai multiamitoriu in viétia, sê-ti apara icón'a arapului sangiosu si a cadavrului lui struncinatu, sê te 'njure, sê te acuse si sê te tortureze, câ-ci imbuibârele tale mi-au amagitu barbatulu; ambi rideati de mine: ambi sê periti, si eu sê ridu de mórtea vóstra, puiu de sierpe!

Aceste le dîse Bianca, apoi esí din cela.

In cetate toti se prepadira prin intrigele ei — luà chiaile, scrutá tóte chiliele si comorile lui Hüliar, apoi deschise pórt'a si disparú 'n nópte. Alime remase singura, intinsa pe sofa, béta, repusa, morbósa. Nu scíu de mai batea anim'a cea ferbinte odata 'n amoru, nu, de mai avea o schinteia de viétia séu ba?! . . .

Asié siediu lesínata pana 'n diori. Atunci se tredí Alime, singura, delasata de tóta fap- tur'a omenésca, si cautá 'n giuru. Tacere 'n tóte partile.

Pe ferést'a de câtra resaritu se pareá a se strecurá o radia lina din diorile rosalbe in cel'a Alimei. Ventulu si totu scomotulu incetase in cetate ca intr'o ruina parasita, numai Alime traia si dorerea ei. Cátu de dulce i-ar fi fostu mórtea atunci, dar Alime erá mai impetrata in suferintie, decátu sê se 'ndure mórtea sê o ieie 'n bratia, sê o tréca peste marea dorerei intr'unu minutu la repausulu eternu.

Se scolá in pitióre si pasí incetu. Deschise usi'a cabinetului de desmerdári. — Gré- tia, fiori! Arapulu jace prevalitu langa sofa, inchiegatu in sange, perulu svulturatu ca la unu monstru, membrele 'ncordate, dintii ringiti si ochii deschisi, gretiosi . . . Alime se infiorá de cadavru si de fapt'a sa. Intrá intr'alta cela. Ací mobilele tóte respíte si arúncate 'n tóte partile. Acesta erá lucrulu Biancei.

Alime si-aduse aminte de Hail, suspiná cu

lesinare, suspinã cu manile pe peptu, ca celu ce nu mai are o carare 'n lume, ca celu ce nu mai are o sperantia in viétia, ca celu ce iubesece, si stadiulu d'antãiu a dorerii inéca si suferé, in stadiulu alu doilea plange greu si cu fiori, dar in stadiulu alu treilea acum n'are lacrimi,

Gréca din Eleusis. (Vedi pagin'a 272.)

iubesece f'erbinte, ca celu ce iubesece unu amantu menitu de domnedieu, unu amantu fidelu, si n'are sperantia de 'ntalnire in veci.

Voiã sê planga, si nu poteã, ca omulu ce in

n'are cuvinte si nu are tredia. Acestu stadiu e stadiulu desperãrei si e otaritu cu nebuní'a.

(Finea va urmã.)

V. R. Buticescu.

Teatrulu rusescu.

Se insiela omulu acel'a, care crede că Rusi'a se baséza numai pe poterea física; e dreptu că acést'a si-are partea sa cea mai mare, dar de câtva tempu încóce a strabatutu si radiele culturai in animele locuitoriloru statului rusescu, si artele frumóse si sciintiele potu aretá rezultate imbucuratóre. Istori'a artei teatrale a Rusiei ne aréta unde i-stá cultur'a spirituala.

Aflámu urme de art'a teatrala inca in secl. 16-le, candu studentii din Kiow representau istorióre din Sant'a-Scriptura. Simeone Poloczka a scrisu in secl. 17-le mai multe piese teatrale religióse, cari se representau mai antáiu in claustre, mai tardíu in curtea lui Teodor III. In curtea Sofiei Alexiewna s'au representatu mai antáiu piese lumesci, si o comedía a lui Molière. Intemeiatoriulu poterei rusesci, Petru celu M., a datu o directiune mai sigura desvoltárei literaturai dramatice, in forme clasice si imbracamentu natiunalu; elu a facutu sê se traduca din literaturale esterne piesele cele mai renumite, si a partinitu mai multu decâtu toti antecesorii sei facultátile rusesci, cari incepura a se ivi sub domnia lui. In epoc'a acést'a noua, cu finea seclului 17-le, Lomonowff a compusu mai multe tragedii pretióse, ér in seclulu trecutulu escelá mai cu séma Sumarakoff pe pláiuulu acesta, scriindu 18 tragedii si 6 comedii in forme franceze, dar cu interesu natiunalu.

Teatru anumitu inca nu erá pe tempulu acést'a, pana candu princés'a Natalia edificá in Moscwa in a. 1716 teatrulu celu d'antáiu rusescu, in care se representara mai antáiu bucátile compuse de ea. Dupa Natalia a aredicatu unu teatru privatu in Iaroslaw Wolkoff, autorulu mai multoru operette; acést'a fú stramutatulu mai tardíu in capitala, unde fiindu Wolkoff partinitu si de imperatés'a Catarina, avú mare influentia a supra infflorerei teatrului rusescu, si rezultatele neastepitate insufletira mai pre multi pentru a aduce sacrificie insemnate pe altariulu Thaliei. Vedemu indata ivindu-se poeti escelinti, precum au fostu: *Kniäschnin*, *Koslowszky*, principele, *Jaltschaninoff*, *Ludin*, *Bibikoff*, *Liehoimetz*, *Karin Cheraskoff*, *Wizin* s. a. Mai toti au fostu de origine si stare stralucita, de unde au si potutu lucrá spre infflorirea teatrului. Multi dintre ei si-luau de modele pre scrietorii francezi, dar cei mai multi au avutu totusi inaintea ochiloru patriotismulu si natiunalitatea.

Cu finea seclului trecutulu s'au redicatu dóue teatre curtenesci, unulu mai mare si altulu micu.

Pe tempulu acést'a erá renumitu *Oseroff*, care in colorisarea pasiuniloru si caracterelor tragice e fórtu sinceru si rapitoriu; dupa acesta urméza cu mintea sa geniala *Derzawin*, faimosulu reprezentatoriu a direptiunei natiunale; sociulu demnu a lui Derzawin a fostu *Kapnisz*, care intr'o comedía a sa clasica pune la vedere publica in modulu celu mai ironicu nedreptátile ce se faceau atunci la tribunale, sub masc'a justitiei.

Karamsin deschide epoca noua pentru drama. Elu a sdrobitu cu geniulu seu lantiurile scólei franceze. Dupa elu urmara *Dmitriejew*, *Batjuseh-kow*, *Zsukowsky*, in opurile cestui din urma aflámu gustu nobilu, si unu entusiasmu adeveratu alu patriotismului. *Zsukowsky* a tradusu cu succesu bunu mai multe opuri de a lui Shakespeare, Göethe, si Schiller. *Schokoffszky* a compusu mai multu de 50 piese, in tóte se vede genialitate. *Gogok* a pasítu pe urmele lui *Gribojedoff*, scotiendu-si materia pentru comedía din viéti'a sociala, din sate si cetáti. *Polewei*, traducatoriulu lui „Hamlet“, si-batea capulu mai multu dupa sensatiuni, pre care vrea a le escitá. *Puschin*, poetulu celu mai mare a nordului, inca a scrisu mai multe piese teatrale, in care caracteriséza fórtu viu viéti'a poporala, aceeasi insusíre o au si dramele lui *Kukolnik*, mai alesu cele istorice-natiunale; *Koni* si *Lenszky* au compusu numai bucáti mai mice. Mai esceléza inca *Wjasinszky* si *Merskähoff* cá dramaturgi. *Bulgarin* a edatu sub titlulu „Talia ruskaja“ unu almanacu teatralu, si *Koni* a diresu unu jurnalulu teatralu. Acestia au datu literaturai dramatice, incungiuurandu tóta influentia straina, o direptiune independinta natiunala. In tempulu de facia se facu atari teatralisti in teatrele din Petrupole, cátu potu sierbí spre onóre fia-carei natiuni culte, si sunt remunerati cu sume insemnate de bani.

In Petrupole se afla 5 teatre; in teatrulu celu micu de curte se representéza drame rusesci si franceze; in celu mare, care s'a edificatu inca la a. 1780, se canta opere. Teatrulu acést'a póte cuprinde mai multe mii de ómeni, si se póte amesurá in privintia arcitecturái cu ver care teatre europene. In teatrulu lui „Alexandru“ se representéza drame, comedii si vaudeville. Mai amintimu a fara de aceste teatrulu lui Mihaelow. — In Moscwa este unu teatru imperatescu si altulu natiunalu.

Teatralistii rusesci nu-su asié fericiti in piesele tragice ca in comedii. Intre teatralistii tragici lu-lauda multu pre *Karategin*, care are la anu 15,000 de rubeli.

Se vede d'aici, că rusii stau destulu de bine in privinti'a teatrului, viéti'a lor sociala are unde sê se concentreze; in teatrele locu li poti invetiá datinele si naravurile; ei nu sunt asié goli ca sê aiba lipsa de produse straine, cu cari sê-si omóra spiritulu: ei le admira si le pretiuescu ale lor.

Comunicata de

Grigoriu Moldovanu.

Notitie de caletoria.

I.

Dorinti'a mea de multu nutrita in fine s'a realizatu. In an. 186* intreprinsei o caletoria spre Ardealu, ca sê vedu acêsta tiêra stramosiêsca a nôstra, si sê studiediu datinele, starea materiala si spirituala a poporului romanu de acolo.

Sórele erá spre apusu cand ajunsei la Zamu, marginea Ardealului. Unu riurelu ce curge din codri prin o vale 'ncantátore in Muresiu desparte Ungaria de Ardealu. Peste Muresiu mi-aretara o cruce pe o stanca, si la intrebarea mea respunsera, câ se numesce pétr'a lui Filipu, si câ acolo e graniti'a Banatului de câtra Ardealu.

Scopulu meu fiindu a caletori mai departe totu in partea acêsta, de si avui unu locu solvitu pe diligintia, remasei, ca cu atátu mai vértosu sê potu face o asemenare intre romanii din Ungaria, Banatu si Ardealu.

In Zamu siediu o dí. Luai langa mine pe unu tierénu, carele mi-esplicá frumsetiele acestui locu, steteramu inaintea unui castelu ruinatu, lu-intrebai de numele proprietariului. Mi-respunse, câ e alu bar. Nopcea, apoi mi-povestiá cu ce gele a lucratu elu si toti iobagii lui Nopcea la castelulu ruinatu.

— Castelulu jace in ruine — fini tieranulu — celu putínu amu facutu paserilor si liliacilor locu de scutire, câ-ci si acele sunt fapturele lui Ddieu.

— Aveti dvóstre pamenturi bune?

— Vedi domnisorule pamentulu acela ce se estinde din dealu pana la Muresiu, acela e mai totu domnescu si numai putínu satescu, din acesta hold'a unui omu nu e mai lata decâtu unu pasiu: ér colo susu intre dealuri e pasiunea satéscá.

Si totusi ómenii acestia nu moru de fóme.

— Dar sê te mai intrebú una! Aveti scóla in satu si invetiatoriu vrednicu, preotu bunu, séu notariu romanu?

— Da, domnisorule, avemu scóla, avemu dascalu si popa, avemu si notaresiu, — numai sporiu nu vedemu.

— Cum asié?

— D' apoi dascalulu vrednicu nu póte trái din plat'a cea putina ce are; ér pop'a nostu este unu omu neganditoriu de scóla, nu indémna pe ómeni sê tramita copiii lor la scóla; daca dascalulu se pune in capulu lucrului, si-castiga numai vrasmasi intre ómeni, — apoi la noi unu dascalu neci nu póte locuí mai indelungatu decâtu unu anu, dupa acea ori vré ori ba, trebuie sê se duca. La noi acuma e datina, ca atunce, cand se alegu antistii comunali, trebuie sê se aléga si dascalulu, apoi care se tocmesce mai lesne, acela ajunge dascalu la noi.

— Dar' notariulu e romanu?

— Asié se aude, câ tat'a Mariei Sale(?) a fostu romanu, da Mari'a Sa nu vine la biseric'a nôsta, inse vorbesce bine romanesce.

— Departe locuiesce preotulu?

— Departe dio acela, domnisorule, dincolo de dealu, acuma nu-lu poti affá a casa, pentru câ chiar mai nainte lu-vediu trecand câtra birtu.

Unu suspinu dorerosu sfasiá anim'a mea. Sermane poporu romanu! cu multi vrasmasi te-ai luptatu si te mai lupti si acuma, — afara de acestia fatalitatea sortii vitrege te apésa cumplitu, — dar neci atát'a nu e de ajunsu, vinu fii cei nesdraveni ai tei, pe carii tu i-ai nutritu din alu teu sinu, carora li-ai datu viétia, — si acei fii in locu de a-ti multiamí atâte bunetâti, in locu de a te conduce la limanulu fericirii si a culturai materiale si spirituale, te apésa in noroiulu intunecimei dure. Dar este unu judecatoriu!

In alta dí doriau sê plecu mai departe, si ca sê scíu ce raritâti me ascépta in cale, intrebai de tierénulu meu, câ prin ce felu de sate am sê trecu? Mi-le spuse tóte pana la Ilie orasielu, unde locuiesce protopopulu.

In diori de diua plecai câtra Ilie. In satele prin cari aveam de a trece, intrebai unele si altele de la tiereni. Cu cea mai mare mirare affai inse in tóte locurile, câ invetiatoriu nicairi nu póte locuí mai multu de unu anu. Intrebai de caus'a acestui incidinte curiosu,

— D' apoi, domnisorule, mi-respunse unu tierénu, tóta tréb'a urmédia numai de acolo, câ pop'a din satu totdeauna capeta ce-va de la dascalulu celu nou. Da ti-'oiu spune si mai multu, pop'a nostu intr'unu anu a fostu totodata si dascalu, apoi a pusu pe prunculu crinicului

sê grigésca de copii. Dar in sfrsítu a venitu de la Sabíu Mari'a Sa domnulu celu mare peste scóle si de-atunci au mai incetatu popíi a fi si dascali.

Plecai mai departe si inca in diu'a acea ajunsei la Jlie.

Petru Banatianu.

Grecii de asta-di.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 269.)

In emigratiunea cea mare a popóreloru, care a tienutu in Europ'a resariténa pana câtra midi-loculu seclului alu 15-le, candu au ocupatu turcii Constantinopolulu, Albanesii fura respinsi in tienuturile Greciei de asta-di, a carei poporatiune, luandu a fara cetátile, e cusera in mare mesura cu raq'a (soiulu) acést'a. Inca si in Marathon, aprópe de Atene, limb'a albanesa e limba-muma intr'atát'a, câtu femeile si copíi nu pre intielegu limb'a gréca, care inse din dî ce merge se vede a prevalé. Grecii de asta-di desí nu sunt in stare a urmarí pre gloriosii strabuni ai loru, se insufletiescu totusi de faptele maretie si de productele loru spirituali, ei sunt mandri si asta-di de unu Leonida, cei din Itaca de unu Odisseu, ér' poporul cultu de regele poetiloru, de Omeru; candu trece vre-naia pe langa Salamis, cei ce sunt in ea ti-striga si acum cu entusiasmu: Aici amu invinsu noi pre persi. Gréc'a acest'a din Eleusis, pre care o presentâmu in ilustratiunea nóstra, ti-va spune cu superbia, câ ea se trage de la o sacerdotá eleusiaca; câtu de ridiculósa i-ar paré cui-va acésta espresiune, dar pre omulu cu semtiu totdeuna l'ar petrunde unu asié respunsu, si cu totu dreptulu: nu este aici numai o suvenire vana a trecutului; pe pamentulu incantatoriu alu Greciei traiesce in adeveru anticuitatea, ea te insufla de respectu; datinele, semtiemintele sunt acele-si; limb'a mai e identica cu cea vechi, si numai in unele espresiuni de origine nóua se deosebesce de ea. Intr'astfelu de impregiurári a fi mandri de stralucitul loru trecut, de stramosii loru mari, invetiatorii lumei, — nu este a fi ridiculosu, ci insemnéza a avé dorinti'a de a-i urmarí, si, prin o insufletíre basata, a se nesuí de a-i ajunge. Povestile mitologice mai esistu intre grecii de asta-di. Si acuma se aréta loculu, unde a esítu Afrodite din mare. Nereidele inca traiescu in valurile marei. Saltulu, ce se esecuta in antái'a dî a lui Maiu cu flori si ghirlande, este inca consacratu dînei

Flora. Saltulu de tómn'a representéza si acuma recunoscinti'a, cu care grecii vechi erau detori Cererei. Unu numeru mare de objecte si-retienu inca form'a vechia. Grecii de asta-di si-cultivéza pamentulu, si pescuescu ca si cei vechi. Inse firesce li lipsesce independinti'a cugetárei, si a poterei spirituali, care face apoi câ grecii cesti nuoi diviniséza intr'unu modu orbu pe cei vechi, fara de a se silí ca sê li fia asemenea. Ei edifica cetátile in tempulu de fatia pe ruinele vechimei; pentru câ — dîcu ei — loculu trebuie sê fia bunu, fiindca altmintre neci cei vechi nu l'aru fi folositu spre astfelu de scopu.

Pe langa tóte aceste si-recunósce greculu nesciinti'a; aducerea a minte de cultur'a stramosiloru sei lu-imple de rusíne, si nimicu nu doresce mai multu; decátu a-sí vedé copíi crescuti bine. Candu audímú a-i numí pre grecii de asta-di poporul celu mai reu, este unu lucru pré esageratu, insusírele escelinte ale celoru vechi sunt si in grecii de acuma, ele sunt numai apesate, si astépta a fi desvoltate, ca sê-si arete poterea si desteritatea. Greculu e diliginte si lucratoriu ca si stramosii sei. Inainte de reversarea dioriloru vedi pre femeile loru ocupate cu tiesutu si torsu, povestindu si cantandu; ele tiesu si cosu pentru tóta famili'a, si sunt neobosite. Pentru acést'a au turcii proverbíulu: Francesii sunt nascuti pentru a inventá, Grecii pentru a lucrá, si turcii pentru a gustá.

MIRÉS'A.

— Balada. —

„De cu diori asié in graba
Unde mergi vecine draga ?!“
—, Éca mergu sê-mi cautu de capu,
Sê-mi alegu unu nasiu bogatu,
Câ-ci o fêta-am capetatu . . . ‘
„Sê ti-o tiena Domnedieu !“

„Unde, unde mei ! vecine
Cu fetiti'a langa tine ?“
—, Éca mergu sê-i iéu o tióla,
Câ-ci frumós'a-mi fetisióra
Vré sê fie-o domnisióra . . . ‘
„Sê-ti ajute Domnedieu !“

„Dar vecine Vasilia,
Unde-asié cu bucuria ?!“
—, In noroculu fetei mele,
Mergu la pop'a câ-ci o cere
Unu domnu mare si cu-avere . . . ‘
„Sê ti-o véda Domnedieu !“

„De ce óre socrulu mare
Plange, plange cu 'ntristare?“
Gele mare e in casa,
Cá-ci o biéta de mirésa
Dórme 'ntinsa ici pe mésa . . .
„Sê o ierte Domnedieu!“

Julianu Grozescu.

GAETANO SFERRA.

Novela de A. Dumas.

(Urmare.)

Dar' acù o data sê sfirsiescu, — continuá capitá-nulu, — nevenindu nime la mine afara de medicu, si vorbindu numai atunci, candu m'a lasatu elu, tóte au cursu bine, precum dîsei si mai nainte. Preste o luna me redicai din patu, peste 7 septemani éra me potui pune pe naia. Intr' acést'a anglesulu plecà, inse elu a fostu unu omu nobilu. Pretiulu caletoriei lu-platì lui Nunzio, casì cum ar' fi facutu tóta calea cu nai'a mea; pe langa aceea dedù corabieriloru si bani de vinu. Aerulu marinu erà fòrte folositoriu pentru mine. Cu placere trageam aerulu, si gur'a asié mi-o deschideam, casì cum asiú fi vrutu sê inghitiescu ventulu, ce batea de câtra Grecia. Chiaru in bunu tempu am sositu in satulu *de la Pace*, unde asié de neliniscita me asteptá soci'a, încátu inainte de tempu cadìu la patu. Multiu-mita inse lui ddiéu, neci cu ea, neci cu prunculu nu se intemplà neci o nenorocire. De atunci me affu bine; numai daca innotu multu tempu, me cam innabusiescu.

Unu anu s'a implinitu de candu avui aventur'a acést'a, candu, dandu-mi-se ocașiune, éra am navigatu in Malta. Soci'a mea n'a vrutu sê me lase pe calea acést'a, cugetandu cá mai multu nu voiu mai rentòrce, dar' o-am molcomitu încâtva. In calea acést'a nu dusei caletori, numai marfa.

Mersulu ni-a succesu fòrte bine, acést'a fù semnu imbucuratoriu. Dar' totusi ve spunu, nu mare voia aveam d'a intrá in Malta, pentru acea cum mi-am gatatu trebile, m'am rentorsu pre naia. Intr'alta dî am vrutu sê plecu, si chiaru numeram bani in chili'a nâiei candu intrà Pietro:

— Capitane! — eschiamà — érta-mi cá te conturbu, o femeia este aice, care dîce cá ar' dori sê vorbésca cu dta.

— O femeia? unde e femeia acea? — intrebai timentindu cu ochii la elu.

— In giosu, intr'o luntre.

— Singura e?

— Singura.

— Cine e femeia acea?

— I-am intrebatu numele, dar ea mi-responduse cá nu se tiene de mine, cumca cu dta si nu cu mine vré a vorbí.

— Juna-e? frumósa-e?

— Aceea e alta intrebare. Nu-ti potu responde, pentruca fati'a i-este acoperita cu unu velu, prin care nu o potui vedé.

— Lasa intre!

Pietro a esitu. Eu me pusei dupa mésa, si-mi deschisei cutitulu cu atentiune. De cand avui aventur'a acea rea, devenii fòrte suspiciosu. Femeia cu velu pe fatia n'ar poté fi si barbatu? Unu barbatu care e totu de una cu atentiune nu se póte teme de nemica. Neci decátu nu vreu a me laudá, dar invertescu fòrte usioru cutitulu.

Cu privirea prima, — continuá capitánulu — am observatu cá m'am insielatu, si cá intratoriulu e de siguru femeia, séu domnisióra, care se temea ca, pe langa tóte cá e acoperita cu velu, sê nu o cunósca omulu; tóta fiinti'a i-tremurá. Mi-pusei cutitulu in pusunariu, si me apropiái de ea.

— Cu ce ti-potu sierbí dómna? — intrebai de ea.

— Dta esti capitánulu nâiei acesteia? — intrebá dins'a.

— Eu sum, dómna mea.

— Multu tempu ar'dta de petrecutu in portu?

— Mane demanétia vreu a plecá.

— Nu duci nescari caletóri din Malta?

— Nu.

— In locu siguru vei navigá dta in Sicilia?

— In Messina am voia de mersu.

— Vrei dta a castigá 400 de galbeni?

— Intrebare bizara; cum sê nu vreu, dar numai asié daca nu voiu patí ce-va dauna.

— De siguru nu!

— Ce am sê facu?

— Dta ai sê vini in nóptea acést'a la o óra dupa media-nópte la coltiulu lui San Giovanni, luntrea o vei tramité la ripa. Unu caletoriu te va asteptá la ripa. Dta i vei strigá: Sicilia! elu va responde: Malta! Dù-lu pre naia si-lu pune pre uscatu in care-va parte a Siciliei. Alta-ce n'ai de facutu.

— Acést'a e lucru usioru, si pentru acést'a?

— Vei capetá 400 de galbeni, 200 acù, (necunoscut'a scotiendu-si portfoliulu l'aruncà pe mésa) éra cele lalte 200 tî-le va solví caletoriulu, daca veti ajunge in Sicilia.

-- Dá-ti voiu scrisóre despre bani?

— Pentru ce? dta esti séu omu de parola séu ba: daca esti omu de parola, atunci destulu ti-e cuventulu, — daca nu esti, din faptele mele, din secretulu, in care trebuie sê remana totu lucrulu, potí sci, cá csrisórea dtale nu-mi póte folosi nemica, pentru cá nu potu sê stau cu ea inaintea judecatorie.

— Dar cine te indreptá pre dta la mine?

— Asta-di me preambalam prin portu, si nu sciam la cine sê me intorcu pentru servitiulu acést'a, pentru care me rogu acum de dta; te vedui mergandu pe

langa mine, cautai cu placere la fati'a-ti deschisa; te pusesi in luntre si ai ajunsu la naia; indata am sciutu câ dta esti capitanulu naiei; am asteptatu nóptea si am plecatu câtra portu vrendu a vorbi cu dta, — acum sum aici.

— Pre omeni'a mea dómna!

— Nu vei uitá semnulu?

— Sicilia si Malta!

— Bine e, la o óra dara la coltiulu lui Giovanni.

— La o óra!

Necunoscut'a punendu-se éra pe luntre a ajunsu pe uscatu. La 10 óre am trasu mîtiile de feru. Coltiulu lui San Giovanni e unu munte, si de la Malta cade spre média-nópte, inse in departare de o óra si diumetate de la cetate; -- se intinde in mare, si face 5—6 mile de locu in mare. Nebatendu ventu favoritoriu, cu totii aveamu de lucru.

La diumetate pe un'a dupa mediulu noptiei eramu inca intr'o departare de o mila si diumetate de la coltiulu lui San Giovanni. Ne voidu eu a me apropiá, ca sê nu me véda caletoriulu, am statu in locu, si am tramisu pe Pietro cu o luntritia câtra ripa. A disparutu dinaintea mea in negrimea noptiei, si peste unu patriu de óra éra lu-vediui. Caletoriulu siedea in luntre, adeca tóte erau facute.

Chil'a de pre naia o-am provediutu cu mobile frumóse, hainele de patu le-am datu lui, cugetandu câ cu ventulu acest'a vomu ajunge intr'alta dî in Messina, si o nópte nu e o lume. Sunt giurstâri, in cari persónele cele mai desmerdate inca nu observa tóte; precum mi-se pareá, caletoriulu nostru se aflá chiaru intr'o astfeliu de giurstare. Ca sê nu me cugete de curiosu, pana ce intrá elu in naia, eu me dusei pre acoperementulu de mediu-locu. Caletoriulu a tienutu dreptu in chilia, fara sê-lu fia vediutu cine-va, séu fâra sê fia vorbitu vre-unu cuventu cu cine-va; a pusu in man'a lui Pietro 2 oboni (de 3 taleri.) Preste 5 minute, dupa ce legara luntrea, veni Pietro la mine.

— Capitane! — eschiamá elu — aici-su 2 oboni, pune-i in casa!

Corabierii — intrerupse capitanulu — au cassa comuna; eu sum cassieriulu; dupa finirea caletoriei si-capeta fia-care partea sa, si cu acésta tóte sunt gata.

— Cum ai amblatu? — intrebai pre Pietro.

— Fórte bine, — respunse elu, — necunoscutulu m'a asteptatu cu feme'i'a cea cu velu, care fîu pe naia, si amendoi me asteptau ca si cum aru stá pe spini. Cum m'a diaritu, sarutandu indata pre femeia, veni prin apa pana in genunchi câtra mine, si dandu-mi semnu a intratu in luntre. Femei'a pana lu-potú vedé, stá totu pe ripa, si si-fluturá nafram'a dupa noi. Candu neamu departatu mai multu, audîramu unu cuventu ce ne oftá cale buna, cuventulu acest'a a fostu a sermanei femeii.

— Vediutu ai pre caletoriulu nostru?

— Ba, pentru câ si-a ascunsu fati'a in mantéua, dar din vorbele si statur'a lui am potutu observá atát'a, câ e teneru, si câ dóra e amantulu acelei femeii.

— Bine e; spune fartatiloru tei sê intinda bine vel'a, si dá de scire lui Nunzio sê guverneze câtra Messina.

Pietro éra se urcá pre acoperementu, a datu ordinationele, si preste 10 minute nai'a navigá cu iutíme nespusa. Si eu me urcai cu graba pre acoperementu, dar nu sciú pentru ce nu mi-veniá sê dormu. Altfelu tempulu érá asié de frumosu, ventulu asié de bunu, si radiele lunei asié de maiestóse, incâtu ar fi fostu pecatu sê se inchida omulu in chilia intr'o nópte asié frumósa.

Pe acoperementu nu érá nimene, toti s'au retrasu, si, ca totdeuna, dermiau dulce, numai Nunzio veghiá; neci pre elu nu l'am potutu vedé pentru câ érá retrasu dupa chilia; tî-se pareá câ nai'a numai de sine merge pe calea sa.

Érá demanétia diumetate la patru; Malta érá acú departe de noi; eu me preambalam in susu si in giosu pe acoperementu; cugetam la socia si amicii mei buni, pre cari nu preste multu tempu érá i voiu vedé, inse se deschise odata usi'a chiliei si esí caletoriulu afara. Voiá a sci in ce locu suntemu; se uitá câtra Malta, care acum semená unui puntu negru, si mi-se pareá, câ mai liberu trage aerulu. Cugetam câ-i voiu fi spre incomoditate, si intorcandu-me am tienutu in giosu, inse elu, pasîndu câte-va dupa mine, strigá:

— Capitane!

M'am spariatu; mi-se pareá ca si cum asiu fi mai audîtu odata cuventulu acest'a, si cu iutíme m'am intorsu.

— Capitane! — eschiamá apropiandu-se de mine — cugeti dta câ, batendu ventulu totu asié ca acuma, vomu ajunge pe mane-séra in Messina?

De ce se apropiá mai bine, de acea mi-erau cugetele mai luminate, — i cunoscu fati'a si versulu. Facui vre-o câti-va pasi, si eram aprópe de elu; inse elu odata statú si se uitá infricosiatu la mine; de ce érá mai mica distanti'a între noi, de acea me cugetam mai curatu. Ce se tiene de caletoriu, elu se vedea, câ mai bine i-ar fi placutu a fi ori si unde in lume, decâtu acolo, unde se aflá, a fugí inse n'a potutu, in giurulu lui érá apa, uscatulu a fostu inca departe. Pasîi chiaru inaintea lui. Intr'unu momentu ne uitamu muti unulu la altulu, elu cu trasuri palide si urite, eu suridiendu, dar sentiam câ si eu me ingalbenescu, si câ totu sangele mi-se trage câtra anima; tacerea elu o intrerupse.

— Dta esti Giuseppe Arena, capitanulu? — intreba.

— Si dta esti Gaetano Sferra, ucigatoriulu? — respunsei.

— Capitane! dta esti omu de parola, — continuá, — fii induratu si nu me face nefericitu!

— Eu sê nu te facu nefericitu? cum pricepi dta cuvintele aceste?

— Nu me tradá ajungandu in Sicilia, sum'a de bani ce ti-am promisú o vei capetá in duplu!

— 200 de galbeni mi-ai datú ca sê te straportu in Messina, mai ai inca de a-mi dá 200 candu te voiú pune pe uscatu; ce mi-se cuvine acceptezu, dar mai multu neci unu cruceriu

— Si implení-ti vei dta detorinti'a ca sê me puni pre mine pe uscatu sanetosu, neatinsu, nevulneratu?

— Eu te voiú pune pe uscatu, fâra ca sê tî-se clatinésca unu firu de peru de pre capu, inse daca vomu ajunge pamentulu, vomu avé de a face ce-va laolalta; eu tî-su detoriu cu o strapungere de mana, apoi nu ne vomu fi detori cu nemica.

— Capitane! dta vrei a me ucide?

— Misielule! — i-strigai — uciderea se tiene de tine si de fartatii tei.

— Dar ce vrei dta a face cu mine?

— Dta si asié scii fôrte bine invertí cutítulu; noi ne vomu duelá acusi cu cutíte; noroculu e in partea dtale, impungerea prima se tiene de dta.

— Eu nu sciu a me duelá cu cutítulu.

— Nu scii? — respunsei redicandu-mi camesi'a si aretandu-mi peptulu cu ran'a vindecata — dta nu poti vorbí asié; de altmintrea totu lucrulu e usioru fôrte: fia-care va stá intr'o tonna, man'a stanga ne va fi legata inapoi, apoi acusi ne vomu detiermuri cá folosí-ne vomu cu totu cutítulu séu ba; dupa aceste se incepe invertirea manei. Ce se tiene de puntulu ultimú, nu suntemu egali, pentru cá dta asié usioru invertesci cutítulu, încátu ran'a adanca mi-este sigura.

— Si daca n'asiu acceptá eu tóte aceste?

— Daca nu le-ai acceptá? acésta e alta intrebare. Atunci precum ti-am promisú te-asiu pune pe uscatu; ti-asiu dá tempu de o óra, pana ce ai ajunge muntii, dar atunci te-asiu tradá judelui. De aci incolo apoi ai avé sê te ingrigesci, cá daca te-arú prinde, spandiurarea ti-ar fi sigura.

— Dar daca, acceptandu duelulu, te-asiu omorí?

— Daca m'ai omorí, atunci

— Nu m'aru persecutá?

— Cine? amicii mei?

— Ba, magistratulu.

— Aflá-s'ar vr'unu sicilianu, care sê te acuse la magistratu, pentru cá ai omoritu in duelu pre unu necunoscutu? Daca m'ai ucide altmintre, acésta ar fi alta intrebare.

— Asté dara ne vomu bate, m'am detiermuriu.

— Acuma dormi leniscitu; vomu vorbí mai pre largu despre aceste in Contesi séu Scarletta; pana acolo ti-stau cu nai'a spre servitiu, pentru cá mi-ai solvitú; poti amblá in susu si 'n giosu in tóte locurile: eu mi-ocupu statiunea.

(Va urmá.)

Datinele poporului romanu.

Cu bucuria am cetitu adauna-di intr'unu numeru alu „Familiei“ inceputulu unui ciclu de articoli despre datinele poporului romanu.

Este o idea fericita a aduná datinele poporului nostru, acésta comóra fôrte pretfósa a literaturii nationale.

Speru cumca stimatii colaboratori ai acestei foi, mai alesu aceia carii traiescu intre poporu vor tramite o multíme de articoli pentru rubric'a acésta, pana atunce, domnule redactoru primesce de la mine aceste dóue schitie!

II.

Vergelulu.

Music'a se aude de departe.

In midiloculu satului la o casa sunt adunati o multíme de feciori si fete, cari salta cu entusiasmu.

Acolo e — vergelulu.

Sciti ce e vergelulu?

Vergelulu e o datina strabuna a poporului romanu din Ardealu, si si-trage originea chiar de la stramosii din Italia. Originea vergelului e serbatórea in care la Romani alegeau vr'o „virgo vestalis,“ — cand feciórele, dintre cari trebuia a se alege, stateau in cercu, apoi se invérteau in pregiurulu pontificelui, care stá in midi-loculu cercului si alegea un'a dintre „virgines vestales.“

Chiar asié se intempla si acuma.

In diu'a d'antáia a Pascilor feciorii si-alegu unu rege, ér acesta a dóu'a dí si-alege o regina dupa datina'n'a cum se alegea „virgo vestalis;“ apoi acesti doi arangiéza tóta petrecerea.

Acésta e petrecerea cea mai placuta a poporului romanu din comitatulu Solnocului de midi-locu.

III.

Prinosulu.

Prinosulu e o datina filantropica a poporului nostru din comitatulu Solnocului de midi-locu, si mai alesu in comunele de confesiunea gr. or.

Ca in diu'a invierii Domnului sê nu remana nimeni flamendu, setosu, séu ori cum mahnitú, ci toti sê se veselésca, — poporeni mai avuti ducu la beserica mancâri si beuture; dupa finitulú cultului ddieiescu aceste apoi se impartiescu, si toti d'impreuna, avuti, saraci, manca, beu si se veselescu. Spre acestu scopu tocmescu in giurulu besericeii mese si scaune.

Cuventulu „prinosu“ vine de aci. Fia-care omu face o pane mare, impletita — precum spunu — din o diumetate de mertia de faina, si acésta se numesce prinosu. Preotulu santiesce pana acésta inainte de a siedé la mésa, apoi taia din ea o bucatíca pentru proprietariulu panii, ér cealalta remane a lui, — ast'a o face la fia-care mésa.

Alesandru Onaciu

Ce e nou ?

** (Majest. Sa Imperatului) — precum scriu diu-riale — inca in septeman'a urmatore va veni la Pesta.

** (Adunarea) societății literare din București, din cauz'a colerei ce domnesce acuma in Romania, s'a amanatu pe anulu venitoriu.

** (Necrologu.) Chiar acuma primiramu din Viena o epistola in care ni se scrie, că Anastasiu Panu, unulu dintre cei mai mari politici ai romanilor de peste Carpati, care se retrase in viața privata la Viena, a repausatu acolo in 7 aug. Fie-i tierin'a usiôra !

** (Demintire.) „Gazet'a“ demintiesce faim'a la-tita prin diuarie, că in Brasiovu a eruptu coler'a. S'au intemplat unele casuri de mörte mai rapede, dar de aceste se nascu acuma mai alesu din mancarea de pô-me necöpte.

** (Din Banatu) ni se scrie, că si pe acolo s'au inceputu a se ivi unele casuri de colera.

** (Actele ministeriului din Viena) asiediate in Buda se transpörta éra-si la Viena, de óra-ce acuma nu mai e frica de invasiune.

** (Unu nou avocat romanu.) Dlu Dionisiu Pascuti, notariulu Asociatiunei natiunale din Aradu, a facutu eri sambeta in 11 aug. censura advocat'iala. I dorimu norocu multu pe noulu terenu.

** (Banc'a natiunala) adusa in lunile trecute la Comorn éra-si se muta la Viena.

** (Statisticu.) Unu statisticu a calculatu astfelu numerulu celor morti in batalii: in intervalulu de la 1815 pana la 1864 au moritu 2,762,000 ómeni, dintre acestia 2,148,000 sunt europeni si 614,000 din alte parti ale lumei; pe anu dara cam la 43,800. Cele mai cumplite batalii in periodulu acesta erau: batali'a de la Crimea unde au moritu 508,600, anume 256,000 rusi, 98,000 turci, 107,000 francesi, 45,000 englezi, 2600 italieni; in Caucasu in anii 1829—1860 au moritu 330,000. Rescol'a din India resaritena in 1857—1859 a constatu 196,000 de ómeni; revolutiunea magiara 142,000, batali'a italiana 130,000. In bataliele americane peri-ra 3,000,000. In intervalulu 1793—1815 bataliele cele cumplite au constatu 5,530,000 de ómeni, adeca pe anu 240,000.

** (O anecdota despre Bismark.) Cand prusii intrara in Nikolsburg, unu jidanu si-luà libertatea a batjocori pe prusi; audîndu-lu câti-va soldati prusi, lu-batura bine. La scomotu se adunà o multîme de ómeni, intre ceialalti si Bismark, carele fû imbracatu in uni-forma de majoru, si intrebà câ ce s'a intemplat. „Jidanulu acesta a batjocoritu pe prusi, — respunsera soldatii. — „Nu crede domnule! — se escusà jidanulu, carele nu cunoscea pe Bismark — eu n'am batjocoritu pe prusi, ci numai pe blastematulu acela de — Bismark!“ — „Dati-i pace — respunse ministrulu — batjocoritu-m'au pe mine si ómeni mai mari!“

** (Gavrilu Klauzál) fostu ministru in 1848 si de-putatu la diet'a Ungariei din anulu acesta a repausatu in 3 aug. la Calocia in etate de 62 ani.

Gâcitura numerica.

De Luisa Traila.

- 4.1.11.12. In elu tradatorii voru cuprinde locu;
13.14.5.18.7. In Ardealu orasiu cu fôrte mandru locu;
7.2.6.12. Pasere vrasmasia de pui rapitóre;
19.3.20.7. Flórea-acestui arboru e lecuitóre;
16.2.18.5.10. E o virtuósa celebra romana;
8.3.11.10. Titlu 'naltu la Domnii de vitia romana;
15.1.9.20.10. Cu acésta 'n mana osana strigâmu;
8.10.5.12. In acésta suculu de struguri pastrâmu.

1—21. {Unu zelosu barbatu romanu,
Impune si la dusmanu,
Aperandu a sa natiune
De total'a peritiune.

Deslegarea gâciturei numerice din nrulu 21: „Ioane Acsenti Severu.“ Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Amalia Moldovanu, Eufrosina Popu, Ana Popescu, Alesandra Popovicu, Irina Grecescu, Regina Colceriu, Sidonia Secosianu, — si de la domnii Veniaminu Martini, Georgiu Berariu, Ioanu Simionasiu, Emericu Andreiescu.

Deslegarea gâciturei de siacu din nr. 20. ni-a mai tramis'o domnisiórele Regina Colceriu, Veronica Almasi si domnii: Demetriu Lacatusiu, Ioanu Ioanovicu, Steriu Ciurcu, Emericu Andreiescu, Aureliu Draganu.

Ér deslegarea gâciturei numerice din nrulu 19. am mai primit'o de la domnii Demetriu Lacatusiu, Georgiu Lorintiu, Ioanu Ioanovicu, Demetriu Murresianu.

POSTA REDACTIUNEI.

Roma. Pana in momentulu presinte n'am primitu neci una din epistolele promise, sperâmu inse că nu vei face sê acceptâmu multu.

Versurile; „Unu blastemu de poetu“ — „La Rosa“ nu se vor publicá.

Fagarasiu. D. Nu ai nimica gata pentru noi ?

Dlui Florianu Popovicu. Foile dtalo jacu la post'a din Recasiu, de cumva nu-ti e asta post'a ultima ai bunetate a ne in-sciintiá !

Baia de Crisiu. (Dr.) N'ati primitu epistol'a nóstra ?

Tergulu frumosu. Acceptâmu cele promise in pretiuit'a-vi epistola, si ve rogâmu ca sê ni le tramiteti câtu mai curendu.

Dlui Millo in Bucuresti. V'am fostu scrisu o epistola inse n'am primitu neci unu respunsu. Óre scrisórea nóstra n'a peritu pe posta ?

 Cu esemplare complete mai potemu sierbi.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**